

Висновки. Ефективний процес побудови команди заснований на розумінні цілей, для яких потрібна команда, регулярна оцінка професіоналізму персоналу, а також зміцненні навиків і попередження конфліктів.

Актуальними напрямами подальшого вивчення окресленої проблеми є сприяння підвищенню ефективності діяльності конкретних команд в сучасних організаціях.

Список використаних джерел

1. Карамушка Л.М., Філь О.А. Формування конкурентоздатної управлінської команди як інноваційний напрям управління освітніми організаціями // Освіта і управління. – 2004. – Т. 7. – № 1. – С. 82-91.

2. Карамушка Л.М., Філь О.А. Психологічний аналіз особливостей діяльності конкурентоздатної управлінської команди освітньої організації // Актуальні проблеми психології. Том 1.: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія: Зб. наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. Максименка С.Д., Карамушки Л.М. – К.: Міленіум, 2005. – Част. 16. – С. 28-42.

3. Філь О. А. Формування конкурентоздатної управлінської команди освітньої організації: Навчальна програма для підготовки менеджерів освітніх організацій та практичних психологів / За наук. ред. Л.М. Карамушки. – К.: Міленіум, 2004. – 40 с.

В статье проанализированы определения понятия «команда», выяснено ее особенности и существенные характеристики. Обоснованно различия между рабочими группами и командой.

Команда, критерии отличия команд от рабочих групп, управленческая команда; ориентация на персонал; ориентация на задачу; стиль деятельности «команда».

The paper analyzes the definition of «team» found its features and essential characteristics. It is established the reasonable differences between teams and the team.

The team, the criteria differ from the teams working groups, management team, staff orientation, task orientation, style of the «team».

УДК 378(378.14+371.38)

ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДРУЧНИК – НАВЧАЛЬНИЙ ЗАСІБ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

В.О. Хвіст, кандидат історичних наук

Здійснено аналіз проблеми організації навчального процесу з використанням електронних засобів навчання.

Засоби навчання, електронні засоби навчання, класифікація, дидактичні принципи, електронний підручник

Постановка проблеми в загальному вигляді. Система вищої освіти України знаходиться останні десятиліття в стані постійних та радикальних реформувань. З 2005 р., після підписання в Бергені Болонських угод, вони характеризуються новим розумінням цілей і цінностей освіти, усвідомленням необхідності переходу до безперервної освіти, новими концептуальними підходами до розробки і використання технологій та ще більш направлені на перетворення й адаптацію вітчизняної до загальноєвропейської системи вищої освіти. В контексті світової інформаційної революції вища освіта висуває підвищені вимоги до майбутніх фахівців. Комп'ютерні та комунікаційні технології, інформатизація освіти, в силу специфіки самого процесу передачі знання, вимагає ретельного відпрацювання використовуваних технологій і можливостей, їх широкого тиражування. Розвинені країни активно розробляють і підтримують комп'ютерні технології в освіті. Інтеграція України до єдиного світового простору викликає необхідність використання високотехнологічних інформаційних засобів навчання [13].

У зв'язку з цим **актуальним** є завдання створення електронних посібників навчальних дисциплін, що дозволяють вирішити цілий ряд питань щодо підвищення якості професійної підготовки фахівців.

Аналіз досліджень і публікацій. Націленість навчання на нові технології, насамперед, на комп'ютерні знайшла відображення в чисельних працях вітчизняних учених. Так, питаннями розробки та застосування засобів навчання на основі комп'ютерної техніки та створення методичної підтримки їх використання займалися: А. Гуржій, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, Ю. Жук, І. Роберт, Н.Тверезовська та ін.

Найбільш ґрунтовно і повно сутність електронних засобів навчання й особливості їх використання у процесі професійної підготовки фахівців у вищій школі розглянуто і конкретизовано у працях О. Башмакова, Д. Чернилевського, В. Гасова та ін. [1; 3; 14]. Проте, незважаючи на певні напрацювання, залишаються невирішеними питання, пов'язані з використанням електронного підручника в освітньому процесі ВНЗ.

З приводу різнопланового впливу інформаційних технологій на студента висловлюють думку В. Сумський, Р. Воловий, О. Безсонюк, Ю. Красюк Г. Козлакова [12, с. 462-466; 2, с. 394-397; 9, с. 385-387; 8].

Аналіз різних підходів до визначення поняття «електронні засоби навчання», їх класифікація, структура, зміст, принципи створення і застосовування і є **метою** статті.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Галузевих стандартів вищої освіти нового покоління відбувається перерозподіл навчального навантаження: зменшення годин аудиторних занять і відповідно збільшення частки самостійної роботи студентів. У зв'язку з цим для забезпечення і підвищення якості освітнього процесу поряд із традиційними засобами навчання необхідно розробляти і застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології.

Розв'язанням цього завдання може стати впровадження в освітній процес електронних засобів навчання. Проблема організації навчального процесу з використанням електронних засобів навчання дозволяє здійснити перехід від предметного принципу побудови змісту освіти до створення інтегрованих навчальних курсів. На перше місце виходять не просто знання, уміння застосовувати ці знання для розв'язання різноманітних життєвих, професійних проблем. Якість освіти тепер пов'язують із поняттям конкурентоспроможності фахівця, його компетентністю, що, у першу чергу, передбачає вміння працювати з інформацією, приймати самостійні обґрунтовані рішення.

Останнім часом з'явилися дослідження, пов'язані з розглядом питань створення і застосування електронного підручника в навчальному процесі.

Електронний підручник має важливу перевагу перед друкованим виданням, оскільки він не має обмежень в обсязі представленого матеріалу. На відміну від друкованого, електронний підручник повинен розроблятися таким чином, щоб зміг забезпечити: більш детальну структурування змісту курсу; інтерактивність (у тому числі зручність навігації) - можливість зміни подання матеріалу залежно від дій учня, а також можливість зміни траєкторії навчання; гіпертекстову структуру теоретичного матеріалу в понятійної частини курсу (посилання на визначення), а також у логічній структурі викладу (послідовність, взаємозв'язок частин); використання потужних ілюстративних матеріалів - різноманітних малюнків і картинок, анімації і інших мультимедіа-додатків; використання різних практичних і контрольних заходів для закріплення знань, самоконтролю, контролю і оцінки отриманих знань, вбудованих в електронний підручник (тести, вправи, творчі, індивідуальні та групові завдання тощо); наявність системи посилань (гіперпосилань) на різні електронні текстові та графічні освітні матеріали: літературні та

наукові джерела, електронні бібліотеки, словники, довідники та інші освітні та наукові ресурси, розміщені в мережі Інтернет.

Для забезпечення перерахованих якостей майбутнього електронного підручника автори - розробники дидактичних навчальних матеріалів повинні мати не тільки високу фахову кваліфікацію, а навички дидактичного структурування навчального матеріалу, уміння організації навчального процесу й володіти певними знаннями з комп'ютерних технологій.

На думку Д.Чернилевського [14, с. 369], електронні засоби навчання, що використовують у навчальних цілях за методичним призначенням, можна класифікувати на: навчальні програмні засоби – призначені для узагальнення суми знань, формування вмінь і навичок навчальної або практичної діяльності, а також забезпечення необхідного рівня засвоєння, що встановлюється під час зворотного зв'язку; програмні засоби (системи) – тренажери, призначені для відпрацювання вмінь, навичок навчальної діяльності, самопідготовки; контрольні програмні засоби – призначені для контролю (самоконтролю) рівня оволодіння навчальним матеріалом; інформаційно-пошукові програмні системи, інформаційно-довідкові програмні засоби – призначені для формування вмінь і навичок із систематизації інформації; імітаційні програмні засоби – призначені для вивчення певного аспекту реальності, його основних структурних або функціональних характеристик за допомогою обмеженою кількості параметрів; моделюючі програмні засоби – призначені для створення моделі об'єкта, явища, процесу або ситуації (як реальних, так і «віртуальних») з метою їх вивчення; демонстраційні програмні засоби – призначені для наочного подання навчального матеріалу, візуалізації досліджуваних явищ, процесів і взаємозв'язку між об'єктами; навчально-ігрові програмні засоби – призначені для «програвання» навчальних ситуацій; дозвільні програмні засоби – призначені для організації позааудиторної роботи, що мають на меті розвиток уваги, реакції, пам'яті тощо.

Принципи створення і застосовування електронних засобів навчання детально розглянуті в працях українських і російських учених. В основу застосовування електронних засобів навчання покладені такі основні дидактичні принципи: принцип наочності навчання – передбачає використання в процесі навчання різноманітних засобів наочної демонстрації навчальної інформації, зокрема образотворчих засобів (малюнків, фотопортретів, фоторепродукцій картин, живопису, архітектури та інших фотозображень навколишнього світу), умовно-графічних засобів

(таблиць, схем, блок-схем, креслень, графіків, діаграм, карт, картосхем тощо), сучасних мультимедія (аудіо- і відеофрагментів, анімації); принцип розподілу навчального матеріалу – передбачає, що навчання, основане на комп'ютерних технологіях, базується на технічній інфраструктурі: комп'ютері (як інструменту для розміщення і демонстрації навчальної інформації), комп'ютерних мережах (як засобу доступу до неї). Тому, електронні засоби навчання можуть знаходитися безпосередньо у студента, у межах локальної мережі (Інтранет-ресурси) або розміщені на серверах глобальної мережі Інтернет (Інтернет-ресурси); принцип інтерактивності навчального матеріалу – передбачає інтеграцію різних засобів демонстрації інформації таких як текст, статична і динамічна графіка, відео- і аудіозаписи, у єдиний комплекс, що дозволяє студентові стати активним учасником навчального процесу; замість розрізнених навчальних програм повноту демонстрації матеріалу забезпечують цілісні інтерактивні курси; принцип мультимедійної репрезентації навчальної інформації – передбачає максимальне врахування індивідуальних особливостей сприйняття інформації завдяки мультимедія; принцип адаптивності до персональних особливостей студента – передбачає варіювання обсягу інформації, пропонованої для вивчення за певний проміжок часу, залежно від індивідуальних особливостей студента; у зв'язку з цим основною проблемою оптимізації навчання з точки зору збереження і розвитку адаптаційних резервів є оцінка і корекція стану людини в процесі здобуття нових знань.

Спираючись на виокремленні вище педагогічні завдання, О.І. Башмаков пропонує поділити електронні засоби навчання на чотири класи [8, с. 24]. Розглянемо детальніше види електронних засобів навчання за кожним класом.

Перший клас електронних засобів навчання – засоби теоретичної і технологічної підготовки: електронний підручник – основне електронне видання, створене на високому науковому і методичному рівнях, яке повністю відповідає Державному освітньому стандарту певних спеціальностей; комп'ютерна навчальна програма – призначена для навчання найважливіших розділів дисципліни, використовують для проведення групових занять у комп'ютерних класах і для ефективної організації самостійної роботи; комп'ютерна система контролю знань – визначення рівня знань з певної дисципліни, розділу, теми або фрагменту предметної галузі й оцінювання з урахуванням встановлених кваліфікаційних вимог.

Другий клас електронних засобів навчання – засоби практичної підготовки: електронний задачник – засіб для вироблення вмінь і навичок розв'язання типових практичних завдань, а також розвитку пов'язаних з ними здібностей; комп'ютерний тренажер – пристрій, у якому як модель об'єкта управління, так і робоче місце студентів й інструктора реалізовані завдяки комп'ютерним засобам.

Третій клас електронних засобів навчання – допоміжні засоби: комп'ютерний лабораторний практикум – засіб підтримки автоматизованих лабораторних робіт, у межах яких об'єкти, що вивчаються, процеси і середовище діяльності використовують за допомогою експериментів з їх моделями; комп'ютерний довідник – інформаційна база за певною дисципліною, що забезпечує можливість використовувати її в навчальному процесі; мультимедійне навчальне заняття – мультимедійний запис реального навчального заняття, лекції, семінару або демонстрації.

Четвертий клас електронних засобів навчання – комплексні засоби: комп'ютерний навчальний курс для підготовки за певною дисципліною, у якому інтегровані функції або засоби для розв'язування основних завдань теоретичної, технологічної і практичної підготовки.

Висновки. Таким чином, представлення навчальної інформації за допомогою електронних засобів навчання дозволяють отримати максимальний ефект у засвоєнні матеріалу, так як під час роботи з такого роду засобами активізуються всі види розумової діяльності, правильно побудований навчальний процес, дає можливість досягти необхідної якості навчання.

Список використаних джерел:

1. Башмаков А.И. Разработка компьютерных учебников и обучающих систем: монография / А.И. Башмаков, И.А. Башмаков. – М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 2003. – 616 с.
2. Безсонюк О.О., Лукін В.Є. Нові інформаційні технології навчання як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. праць. – Київ-Вінниця, 2004. – Вип. 5. – С. 394–397.
3. Гасов В.М., Цыганенко А.М. Методы и средства подготовки электронныхзданий: Учебн. пособие. – М., 2001.
4. Гуржій А. Інформатизація освіти і проблеми створення комп'ютерних програмно-педагогічних засобів навчання // Освіта України. – 2003. – №23. – С.7,10.
5. Дорошенко Ю. Педагогічні програмні засоби: Організаційно-технологічні аспекти облаштування комп'ютерних систем навчального призначення // Освіта. – 2003. – №34. – С.3.

6. Жалдак М.И. Система подготовки учителя к использованию информационных технологий в учебном процессе. – М.: Просвещение, 1989. – 48 с.
7. Жук Ю. Возможности нової технології: Психолого-педагогічні проблеми використання засобів нових інформаційних технологій у навчальному процесі // Освіта. – 2003.– №34. – С.3.
8. Козлакова Г.О. Інформаційно-програмне забезпечення дистанційної освіти: зарубіжний і вітчизняний досвід: Монографія. – К: Просвіта, 2002. – 230 с.
9. Красюк Ю.М. Умови та етапи впровадження нових інформаційних технологій у процес навчання інформатики вищих навчальних закладів // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. праць. – Київ-Вінниця, 2000. – С. 385–387.
10. Морзе Н. Основи інформаційно-комунікаційних технологій. — К.: Видавнича група BVH, 2006. — 298 с.
11. Роберт И.В. Современные информационные технологии в образовании: дидактические проблемы, перспективы использования. – М.: Педагогика, 1994. – 136 с.
12. Сумський В.І., Воловий Р.П., Писаренко Д.І. Підвищення ефективності викладання розділу «Плазма» засобами інформаційно-комунікаційної технології навчання у вищій школі // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. праць. – Київ-Вінниця, 2004. – Вип. 4. – С. 462–466.
13. Фоменко А.В. Комп'ютер як засіб організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках історії: дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / А.В. Фоменко. – Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2003. – 256 с.
14. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: учебн. пособие для вузов / Дмитрий Владимирович Чернилевский. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.

В статье проанализированы проблемы организации учебного процесса с использованием электронных средств обучения.

Средства обучения, электронные средства обучения, классификация, дидактические принципы, электронный учебник.

The article analyses the problems of organization of educational process with use of electronic means of education.

Learning tools, e-learning tools, classification, didactic principles, electronics textbook.